

Media: ΕΣΤΙΑ

Page: 1,27

Published at: 20-09-2026

Author: Surface: 880.55 cm² Circulation: 1080

Subjects:

▶ **ΧΑΡ. Γ. ΔΗΜΑΚΟΠΟΥΛΟΥ** Βιβλία για τις
πρώτες φθινοπωρινές ημέρες **Σελ. 27**

BIBΛΙΟ

Βιβλία για τις πρώτες φθινοπωρινές ημέρες

Κριτική - παρουσιάσεις: Χαρίκλεια Γ. Δημακοπούλου

Τό φιλόδοξο της περασμένης Τρίτης και η σαφής πτώσις της θερμοκρασίας δείχνουν ότι το καλοκαίρι έχει φύγει πιά, δσες ζέστες και άν κάνη ακόμη. Οι νύχτες είναι μακρύτερες, καθώς η μέρα μικραίνει, και αυτό βοηθάει τις πόλεις να ανασάνουν κάπως μετά τον Αύγουστο. Τά σχολεία άνοιξαν με τις φυσικές συνέπειες στην Αθήνα, που έγινε πάλιν αδιάβατη! Τά σημερινά βιβλία προσφέρονται για φθινοπωρινή ατμόσφαιρα.

■ **Δήμητρα Τοκατλή, Αίνεματικές διαδρομές** (έκδ. Κασταλία, σελ. 190, ευρώ 14). Το βιβλίο που παρουσιάζουμε σήμερα μάς γνωρίζει την διακριτική γραφή της κ. Τοκατλή. Η συγγραφέας είναι Κοινωνική Ανθρωπολόγος και Κοινωνιολόγος, που μετά από τις εγκόκλιες σπουδές της στην Αθήνα ανέχθηκε για πανεπιστημιακές σπουδές στην Εύρωπη, με αποτέλεσμα ουσιαστικώς να παραμείνει εκεί, δηλαδή τελικά στην Βιέννη. Έχει υπηρετήσει στην ΕΕ και σε διεθνή φόρα. Όμως, η ζωή στην Κεντρική Εύρωπη και μάλιστα στην Βιέννη προσέφερε ευκαιρία και για διαφορετική δραστηριότητα πέρα από την επιστημονική, έρευντική και επαγγελματική ένασχόληση. Καί αυτή είναι η στροφή στα Γράμματα και άρχικά την ποίηση, παράλληλα και στην μετάφραση ταξιδιωτικών περιηγητικών βιβλίων του 19ου αιώνας από Αυστριακούς. Σήμερα χρησιμοποιούμε εύκολα ότι η Αυστρία –ή άλλων ή Αυστροουγγαρία– υπήρξε, καθ' όλη την διάρκεια του 19ου αιώνας, Μεγάλη Δύναμις και ταυτοχρόνως φυτώριο πολιτισμού, τόσο στην μουσική όσο

και στις εικαστικές τέχνες. Η συνάντησις της κ. Τοκατλή με αυτό το καλλιτεχνικό παρελθόν ώδηγησε στην συγγραφή του παρουσιαζομένου βιβλίου, που συντίθεται από έπτα διηγήματα, κάποια εκ των οποίων έχουν έκταση νομβέλλας. Ξετυλίγονται στον παρελθόντα χρόνο μεταξύ των μέσων του 19ου αι. και του τέλους του Β' Παγκ. Πολέμου, με ήρωες που εκινήθηκαν μεταξύ Αυστρίας και Ελλάδος. Ένας από αυτούς μάς είναι γνωστός ως Έλληνας και λαμπρός ζωγράφος του Μεσοπολέμου. Πρόκειται για τον Γεράσιμο Στέρη, κατά κόσμον Γεράσιμο Σταματελάτο, γεννημένον τό 1898 σε ένα μικρό χωριό της Κεφαλονιάς, τό Διγαλέτο, και αποθανόντα τό 1987 στην Νέα Υόρκη, αφού προηγουμένως στην πορεία της ζωής του είχε αλλάξει επήσημος τό Σταματελάτος σε Στέρης, σε Georges de Steris κατά την αρχική πολιτογράφηση του στις ΗΠΑ και έν συνέχεια στο άπιστευτο και παράδοξο Guelfo Ammon d'Este, υπό τό όποιο απέβισε. Τίς ελληνικές ρίζες του άγνοούσε μέχρι τον θάνατό του ή δεύτερη συζύγος του, που προσέφερε στους Έλληνες τίς απαντήσεις για την πορεία και την ζωή του καλλιτέχνη στις ΗΠΑ, άν και υπήρχε κάποια έπαφή μέσα στα χρόνια μετά τον Πόλεμο. Έτσι, ό Στέρης κόσμησε τό Έλληνικό Περίπτερο στην Διεθνή Έκθεση της Νέας Υόρκης τό 1938. Ένα άλλο πρόσωπο που πρωταγωνιστεί, στο πρώτο διήγημα της συλλογής, είναι ή Αυστριακή ζωγράφος Μαρί Ένγκερ (1850-1940). Η γυναίκα αυτή ήταν Αυστριακή, ή πρώτη γυναίκα που ίδρυσε δική της σχολή διδασκαλίας της ζωγραφικής και τιμήθηκε στα ύστερα χρόνια της ζωής της με τον τίτλο της Καθηγήτριας στην Σχολή Καλών Τεχνών της Βιέννης. Τό πλούσιο καλλιτεχνικό έργο της έντάσσεται στον χώρο του υπαίθριου και των αρχών του ήμπερσιονισμού. Τό διήγημα εκτυλίσσεται με κομβικό σημείο ένα ταξίδι που έκανε στον τόπο μάς ή Ένγκερ μαζί με την έκδοτρια Ρόζα φόν Γκέρολντ, που έλάτρευε την Ελλάδα. Τό ελληνικό φως δέν φαίνεται να ένέπνευσε καθόλου

την Ένγκερ. Προτιμούσε τό φίλτραρισμένο φως της αυστριακής υπαίθρου και των βορειοιταλικών τοπίων. Τά έργα της είναι τρυφερά και γοητευτικά, κάτι για τό όποιο ή αυτοπροσωπογραφία της δέν δίνει καμία ένδειξη. Αυτά γράφονται για να σάς δείξω ότι ή βάσις των διηγημάτων στηρίζεται σε πραγματικά γεγονότα και πρόσωπα. Πέρα από αυτό, υπάρχει και ή συγγραφέας και ό τρόπος με τον όποιο χειρίστηκε τά πρόσωπα των διηγημάτων της. Τά προσεγγίζει με σεβασμό και διακριτικότητα, κάτι που δέν άναφέρουμε συνήθως, όταν κρίνουμε κείμενα που άνήκουν στην ιστορική μυθολογία. Δέν αποδίδει σε αυτά περισσότερα από όσα είναι ήδη γνωστά από την Ιστορία. Όμως, αναλύει τά κίνητρά τους με τρόπο διεισδυτικό και με ευαισθησία, προσθέτοντας εκεί που τό απαιτούσε ή εξέλιξις της άφηγησεως φανταστικά πρόσωπα ή φανταστικούς διαλόγους. Τό πιο ένδιαφέρον σε αυτήν την συλλογή διηγημάτων είναι ή εύνειια του ύψους, ή κομψότης των έκφράσεων και ό χαμηλός τόνος της άφηγησεως, σάν κάποιος να μονολογεί και να ξεπυλίζει τίς άναμνήσεις του από τά πρόσωπα και στιγμές που έζησε. Η κομψότης του λόγου είναι παράλληλη με άκρίβεια και λιτότητα, με γλαφυρότητα, που πηγάζει από την ροή της άφηγησεως περισσότερο παρά από λεκτικά σχήματα, που είναι περίπου άνυπαρκτα. Είναι ένα ήσυχο βιβλίο, που άκολουθεί μία στάση γνωστή στην Κεντρική και Δυτική Εύρωπη κατά τον 20ό αι., αυτή που σήμερα έντάσσουμε υπό τον όρο «αστική εύνειια». Άνδρες-άδρες, θυμίζει έντονα την ατμόσφαιρα των μυθιστορημάτων του Γιόζεφ Ρότ για τό τέλος της Αυστροουγγρικής Αυτοκρατορίας. Ταυτοχρόνως, είναι ένα ύψος βαθιά ψυχογραφικό, καθώς οι περισσότεροι ήρωες είναι βασανισμένοι άνθρωποι, που προκάλεσαν την δυστυχία και στα άγαπημένα τους πρόσωπα. Τέλος, θά έλεγα ότι είναι μία γραφή που μάς μεταφέρει τό ήπιώτερο φως της Μεσευρώπης στον δικό μας έκτερωτικό ήλιο.

■ **Χρήστος Χωμενίδης, Δεκατρία** (έκδ. Πατάκη, σελ. 320, ευρώ 18,80 και e-book ευρώ 11,99). Τό νέο βιβλίο του κ. Χωμενίδη θά μπορούσε να θεωρηθί ως «συνέχεια» του μυθιστορηματός του «Νίκη», άφιερομένου και έμπνευσμένου από την μητέρα του, Νίκη Νεφελούδη. Σε αυτό περιγράφει τά πρώτα 13 έτη της δικής του ζωής, με πλούσιες αναδρομές στην ζωή των γονέων και γενικών των οικογενειών Χωμενίδη και Νεφελούδη, που απέτελεσαν σημαντικές μορφές στην πορεία του ΚΚΕ και του ΕΑΜ. Όμως, ό πατέρας, Αλέξανδρος Χωμενίδης, αναδεικνύεται σε μορφή κομβική για τον γιό του, καθώς υπήρξε άνθρωπος της μεσότητος και ένως συναρπαστικός πατέρας, καλός δικηγόρος και στοχαστική μορφή. Στ' αλήθεια, αυτό τό αυτοβιογραφικό όσο και βιογραφικό κείμενο, με όλες τίς παραμέτρους της μυθολογίας, δείχνει σε μεγάλο βαθμό την απόλυτη αλήθεια του βιβλικού ρητού «Λιμνιές γονέων παιδεύουσι τέκνα». Τό «παιδείουσι» εδώ είναι συνδυασμός μεταξύ της εκπαίδεως και της διδασκαλίας και των προβλημάτων που δημιουργεί στα παιδιά τό παρελθόν των γονέων. Οι άριστερές πεποιθήσεις διατυπώνονται πολύ λιγώτερο εδώ από ό,τι στην «Νίκη» και άφήνεται πολύ περισσότερος χώρος για τά βιόματα ενός παιδιού και έφήβου που μεγαλώνει και, ως μοναχοπαιδί, έχει κάποιες δυσκολίες προσαρμογής στον χώρο του σχολείου και στις παρέες, αφού πολλά δέν έπιδέχεται να λέγονται. Δύσκολο και άγαρο για ένα παιδί. Προσωπικά, τό βιβλίο αυτό με γοήτευσε περισσότερο από την «Νίκη», που άκολουθεί κατά κάποιον τρόπο την τέχνη των

μεγάλων ελαιογραφιών. Τό «Δεκατρία» είναι μάλλον μία άκουαρέλλα... Στην γραφή διακρίνονται ακόμη μεγαλύτερη ώριμότης του συγγραφέως και μία αυτοσυγκράτησις στο πηγαίο και άναμφισβήτητο ταλέντο της άφηγησεως. Ίσως γιατί γράφει για τον άγαπημένο μπαμπά του...

■ **Έρη Ρίτσου, Τό κάστρο της Θυραμίας** (έκδ. Κέδρος, σελ. 168, ευρώ 12). Η συγγραφέας είναι ή κόρη του ποιητού Γιάννη Ρίτσου, ή όποια έχει δώσει πολλαπλά δείγματα της λογοτεχνικής γραφής της. Στο μυθιστόρημα αυτό πραγματεύεται την ζωή μάς οικογενείας, ή μάλλον ενός τελείως άταίριαστου ζεύγους και των παιδιών τους. Και διορθώνω τον όρο «οικογένεια», γιατί οι ήρωες του βιβλίου είναι άνθρωποι που δέν βρίσκονται σε έπικοινωνία μεταξύ τους. Γονείς, παππούδες και παιδιά κινούνται σε περιβάλλον μάλλον άρηγτικό. Κεντρική ήρωίδα είναι ή Στεφανία, μία κοπέλλα στην Σάμο, που παντρεύεται σε μικρή ήλικία τον Στέφανο, ό όποιος δέν θέλει να παντρευθί, αλλά θέλει την προίκα της Στεφανίας. Επιδιώκει μάλιστα να άποφύγη τον γάμο με μακρό άρραβώνα. Στην πορεία του χρόνου, ή Στεφανία έχει ήδη πρό τό γάμου έρωτευθί τον Λεωνίδα, με τον όποιο μοιράζεται πολλά ένδιαφέροντα. Και ναι μεν τό ζεύγος αυτό θά καταλήξει μαζί μετά τό τέλος του γάμου της Στεφανίας με τον Στέφανο, αλλά τό κόστος θά πληρώσουν τόσο τά παιδιά του έν λόγω γάμου όσο και ή ίδια ή Στεφανία, που θά άπομείνη μόνη και ουσιαστικώς άποξενωμένη... Είναι μία ιστορία κάπως πικρή, που όμως δέν άπέχει από παλαιότερες καταστάσεις στην ελληνική έπαρχια. ▲▼

